

Kommissionens arbetsprogram för 2018

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 7 november 2017 att ge konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över kommissionens arbetsprogram för 2018, En agenda för ett mer enat, starkare och mer demokratiskt EU (KOM(2017) 650) inklusive bilagor, i de delar som rör utskottets beredningsområde.

Konstitutionsutskottet framhåller bl.a. vikten av att kommissionen fortsätter sitt arbete med att stärka och försvara rättsstatsprincipen. Utskottet konstaterar också att de nationella parlamenten har en viktig roll att spela när det gäller den s.k. passerellen eller övergångsklausulen i EU-fördraget, dvs. när Europeiska rådet tar initiativ till en övergång från beslutsfattande med enhällighet till kvalificerad majoritet. Enligt svensk rätt ska riksdagen godkänna eller avslå sådana initiativ. Utskottet är på en övergripande nivå kritiskt till kommissionens ambition att fler beslut ska fattas med kvalificerad majoritet i stället för med enhällighet eftersom det i realiteten innebär att makt på centrala områden flyttas från medlemsstaterna, vilket utskottet inte kan stödja.

I yttrandet finns ett särskilt yttrande (S, MP, L).

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram för 2018

Den 24 oktober 2017 presenterade kommissionen sitt arbetsprogram för 2018. En agenda för ett mer enat, starkare och mer demokratiskt EU (KOM(2017) 650) inklusive fem bilagor. Arbetsprogrammet har två inriktningar. För det första innehåller det 15 nya initiativ som ska presenteras senast i maj 2018. För det andra innehåller arbetsprogrammet ett antal initiativ som är mer långsiktiga, för åren fram till 2025, när det nya EU med 27 medlemsstater formar sin framtid. Dessa initiativ kommer att läggas fram innan mandatperiodens slut. Arbetsprogrammet innehåller också en förteckning över pågående förslag som kommissionen prioriterar. Kommissionen lägger också fram ett antal förslag efter översyn av lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat i enlighet med det s.k. Refit-programmet. Arbetsprogrammet innehåller vidare förslag som kommissionen föreslår ska dras tillbaka och förslag som bör upphävas.

Inom konstitutionsutskottets beredningsområde är initiativen av det mer långsiktiga slaget, för åren fram till 2025. Det handlar bl.a. om initiativ för att stärka efterlevnaden av rättsstatsprincipen inom EU. Kommissionen anför att EU:s framtid beror på förmågan att upprätthålla våra gemensamma värderingar – demokrati, rättsstat och grundläggande rättigheter. Respekten för rättsstatsprincipen innebär ett oberoende rättsväsen som är fritt från politisk kontroll.

Kommissionen avser också att lägga fram förslag för ett starkare, mer effektivt och demokratiskt EU. Initiativ väntas bl.a. för att stärka principerna om subsidiaritet och proportionalitet och för att förbättra arbetet med bättre lagstiftning i EU. Syftet är att EU endast ska agera i de stora frågorna och när EU tillför ett mervärde.

Kommissionen avser vidare att komma med förslag på hur EU kan använda s.k. passereller eller övergångsklausuler i fördragen inom vissa områden, förutsatt att samtliga stats- och regeringschefer går med på det. Kommissionen avser att lägga fram ett meddelande för att åstadkomma en effektivare lagstiftningsprocess i frågor som rör den inre marknaden genom att öka användningen av omröstning med kvalificerad majoritet och det ordinarie lagstiftningsförfarandet på grundval av artikel 48.7 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget). Kommissionen avser också att ta initiativ till mer effektivitet och konsekvens i genomförandet av den gemensamma utrikespolitiken genom utökad användning av omröstning med kvalificerad majoritet på grundval av artikel 31.3 i EU-fördraget.

I den löpande brödtexten nämns även vissa andra åtgärder, som t.ex. att kommissionen kommer att fortsätta att hjälpa medlemsstaterna att motverka radikaliserings.

Utskottets ställningstagande

Respekten för rättsstaten och mänskliga rättigheter utgör fundament i en demokrati, och konstitutionsutskottet värdesätter och vill ånyo framhålla vikten av att kommissionen fortsätter sitt arbete med att stärka och försvara rättsstatsprincipen (se även yttr. 2016/17:KU5y). Utskottet värdesätter också kommissionens arbete för bättre lagstiftning och välkomnar initiativ för att stärka subsidiariteten (se även utl. 2015/16:KU3). Utskottet välkomnar även fortsatt arbete för att motverka radikaliserings och för att förebygga våldsbejakande extremism (se även utl. 2016/17:KU12).

Konstitutionsutskottet konstaterar att de nationella parlamenten har en viktig roll att spela när det gäller den s.k. passerellen eller övergångsklausulen i artikel 48.7 i EU-fördraget, dvs. när Europeiska rådet tar initiativ till att bemyndiga rådet att gå över från beslutsfattande med enhällighet till kvalificerad majoritet eller från ett särskilt förfarande till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Varje sådant initiativ ska översändas till de nationella parlamenten. Om en invändning från ett nationellt parlament meddelas inom sex månader från översändandet ska något beslut om ändring inte antas. Om det saknas invändningar får Europeiska rådet anta beslutet. Enligt fördraget finns det inte någon formell skyldighet för de nationella parlamenten att pröva dessa initiativ.

Varje gång Europeiska rådet tar ett sådant initiativ krävs riksdagens godkännande enligt svensk konstitutionell rätt (9 kap. 20 § riksdagsordningen). Innan regeringen biträder ett initiativ i Europeiska rådet bör även överläggning ha skett med berört utskott och samråd ska ha skett i EU-nämnden.

Utskottet vill dock på en övergripande nivå framhålla att utskottet är kritisk till kommissionens ambition att fler beslut ska fattas med kvalificerad majoritet i stället för med enhällighet, eftersom detta i realiteten innebär att makt på centrala områden flyttas från medlemsstaterna. Detta kan utskottet inte stödja.

Stockholm den 23 november 2017

På konstitutionsutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Björn von Sydow (S), Hans Ekström (S), Veronica Lindholm (S), Jonas Millard (SD), Annicka Engblom (M), Per-Ingvar Johnsson (C), Agneta Börjesson (MP), Marta Obminska (M), Emanuel Öz (S), Fredrik Eriksson (SD), Tina Acketoft (L), Mia Sydow Mölleby (V), Tuve Skånberg (KD), Laila Naraghi (S), Lisbeth Sundén Andersson (M) och Eva-Lena Gustavsson (S).

Särskilt yttrande

Kommissionens arbetsprogram för 2018 (S, MP, L)

Björn von Sydow (S), Hans Ekström (S), Veronica Lindholm (S), Agneta Börjesson (MP), Emanuel Öz (S), Tina Acketoft (L), Laila Naraghi (S) och Eva-Lena Gustavsson (S) anför:

Vi delar utskottets uppfattning i de frågor som tas upp i utskottets ställningstagande, såsom vikten av att kommissionen fortsätter sitt arbete med att stärka och försvara rättsstatsprincipen samt dess fortsatta arbete för att motverka radikaliserings och för att förebygga våldsbejakande extremism. Som uppmärksammas i utskottets yttrande anför kommissionen i arbetsprogrammet att den avser att komma med förslag på hur EU kan använda s.k. passereller eller övergångsklausuler inom vissa områden. Varje gång ett sådant initiativ tas kommer, som framgår av utskottets ställningstagande, att krävas att riksdagen ger sitt godkännande. I sitt ställningstagande ger utskottet även uttryck för hur man på en övergripande nivå ser på ambitionen att fler beslut ska fattas med kvalificerad majoritet i stället för med enhällighet. Utskottet uttalar att det är kritiskt till en sådan ambition. Enligt vår uppfattning går ett sådant uttalande alldeles för långt. Vi vill i stället framhålla vikten av att noga överväga varje enskilt förslag från kommissionen avseende beslut som ska fattas med kvalificerad majoritet i stället för med enhällighet, eftersom detta i realiteten innebär att makt på centrala områden flyttas från medlemsstaterna. EU ska bygga på en välgrundad befogenhetsfördelning mellan unionen och medlemsstaterna. Ett sådant system innebär en reglerad makt- och ansvarsfördelning där EU ägnar sig åt frågor där de lokala, regionala och nationella nivåerna inte räcker till.